

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2012/30

Karar Sayısı : 2012/96

Karar Günü : 15.6.2012

R.G. Tarih-Sayı : 01.01.2013-28515

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Emine Ülker TARHAN, M. Akif HAMZAÇEBİ ile birlikte 115 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : 19.1.2012 günlü, 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu'nun;

1) 'Seçimin geri bırakılması' başlıklı 5. maddesinin,

2) 'Adayların görevden ayrılması ve göreve dönmesi' başlıklı 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin " hâkimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar, kamu bankaları ile üst birliklerin ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar " bölümünün,

3) 'Propaganda' başlıklı 13. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan; " ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu "' ibaresinin,

4) 'Adaylara yardım' başlıklı 14. maddesinin;

1- (2) numaralı fıkrasının 'Seçilen adayın mal bildirimini, seçim sonuçlarının kesinleşmesini müteakip Resmî Gazete'de yayımlanır.' biçimindeki son cümlesinin,

2- (3) numaralı fıkrasının 'Alınan bağış ve yardımlar veraset ve intikal vergisinden müstesnadır. Adaylar ödünç niteliğinde para kabul edemez.' biçimindeki ikinci ve üçüncü cümlelerinin,

3- (4) numaralı fıkrasının 'Alınan bağış ve yardımlar sadece seçim harcamalarında kullanılır ve başka bir amaç için tahsis edilemez.' biçimindeki son cümlesinin,

4- (6) numaralı fıkrasının;

a- Birinci cümlesinde yer alan " seçim sonuçlarının kesinleşmesini izleyen on gün içinde " ibaresinin,

b- İkinci cümlesinde yer alan " seçim hesaplarını inceler ve varsa ", 've öngörülen limitlerin aşılp aşılmadığını' ' ibarelerinin,

c- Üçüncü cümlesinde yer alan " adaylara " sözcüğünün,

d- 'Kurul bu görevi yerine getirirken Sayıştaydan ve gerekli görülen diğer ilgili kamu kurumlarından yardım alabilir.' biçimindeki son cümlesinin,

5) 'Cumhurbaşkanına tutanağın verilmesi ve andiçme töreni' başlıklı 21. maddesinin birinci cümlesinin 'Seçilen Cumhurbaşkanı adına düzenlenen tutanak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından verilir" bölümünün,

6) Geçici 1. maddesinin,

Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 10., 11., 67., 68., 78., 79., 101., 102., 106. ve 175. maddelerine aykırılığı savıyla iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

19.1.2012 günlü, 6271 sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu'nun iptali istenen ibare ve cümlelerin de yer aldığı kurallar şöyledir:

'Seçimin geri bırakılması

MADDE 5- (1) Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından savaş sebebiyle yeni seçimlerin yapılmasına imkân görülmediğine dair karar verilmesi hâlinde, Cumhurbaşkanı seçimi bir yıl geriye bırakılır.

(2) Geri bırakma sebebi ortadan kalkmamışsa, erteleme kararındaki usule göre bu işlem tekrarlanabilir.

Adayların görevden ayrılması ve göreve dönmesi

MADDE 11- (1) Cumhurbaşkanı adayı gösterilen hâkimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar, kamu bankaları ile üst birliklerin ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar, aday listesinin kesinleştiği tarih itibarıyla görevlerinden ayrılmış sayılır. Bu durum Yüksek Seçim Kurulunca aday gösterilenin bağlı bulunduğu bakanlığa veya kuruma derhal bildirilir.

(2) Yüksek mahkeme üyeleri, hâkimler, savcılar ve bu meslekten sayılanlar ile subay ve astsubaylar hariç olmak üzere, Cumhurbaşkanı adayı gösterilen Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri, adaylığı veya seçimi kaybetmeleri hâlinde, Yüksek Seçim Kurulunca Cumhurbaşkanının seçildiğinin ilân edilmesini takip eden bir ay içinde müracaat etmeleri kaydıyla eski görevlerine veya kazanılmış hak aylık derecelerindeki başka bir göreve dönebilirler.

Propaganda

MADDE 13- (1) Propaganda dönemi, aday listesinin kesinleştiği gün başlar ve oylamaların yapılacağı günden önceki gün saat 18.00'de sona erer.

(2) Propaganda döneminde, Türkiye Radyo ve Televizyonlarında yapılacak propaganda yayınlarının tam bir tarafsızlık ve eşitlik içinde yapılması, Yüksek Seçim Kurulu **ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu** tarafından sağlanır.

(3) Adayların, özel radyo ve televizyonlardaki propaganda konuşmalarında, süre ile ilgili sınırlamalar dışında, 298 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

(4) Propaganda döneminde Başbakan, bakanlar ve milletvekilleriyle ilgili yasaklara ilişkin hükümler dâhil olmak üzere propagandaya dair diğer hususlarda 298 sayılı Kanun hükümleri kıyasen uygulanır.

Adaylara yardım

MADDE 14- (1) Adaylar, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, tüzel kişilerden ve Türk uyruklığında olmayan gerçek kişilerden bağış ve yardım alamazlar.

(2) Adaylar, Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenecek adaylık başvurusu süresi içinde mal bildiriminde bulunmak zorundadır. **Seçilen adayın mal bildirimini, seçim sonuçlarının kesinleşmesini müteakip Resmî Gazetede yayımlanır.**

(3) Her bir kişinin adaylara yapabileceği nakdî yardım miktarı, her bir tur için en yüksek Devlet memuruna mali haklar kapsamında fiilen yapılmakta olan her türlü ödemelerin bir aylık brüt tutarını geçemez. **Alınan bağış ve yardımlar veraset ve intikal vergisinden müstesnadır. Adaylar ödünç niteliğinde para kabul edemez.**

(4) Seçimlerde şeffaflığın sağlanması amacıyla, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek tutarın üzerindeki nakdî yardımlar adayların 'Seçim Hesabı' olarak kendileri adına açtıracakları bir banka hesabına yatırılır. Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek tutarın altında kalan nakdî yardımlar ise makbuz karşılığında alınır ve seçim hesabına yatırılır. **Alınan bağış ve yardımlar sadece seçim harcamalarında kullanılır ve başka bir amaç için tahsis edilemez.**

(5) Adaylığın kesinleşmesinden seçim sonuçlarının kesinleşmesine kadar geçen dönemde bağış ve yardımlar ile yapılan harcamalar Yüksek Seçim Kurulu tarafından tasdik edilen listelere kaydedilir.

(6) Seçim hesapları ile bağış, yardım ve harcamalara ilişkin bilgi ve belgeler, **seçim sonuçlarının kesinleşmesini izleyen on gün içinde** Yüksek Seçim Kuruluna sunulur. Yüksek Seçim Kurulu bir ay içinde, **seçim hesaplarını inceler ve varsa usulsüzlükleri ve öngörülen**

limitlerin aşılp aşılmadığınıtespit eder. Bu aşamada tespit edilen eksikliklerin giderilmesi amacıyla Yüksek Seçim Kurulu tarafından **adaylara** uygun bir süre verilir. Alınan bağış ve yardımlardan belirtilen limiti aşan miktar ile harcanmayan kısım Hazineye intikal ettirilir. **Kurul bu görevi yerine getirirken Sayıştaydan ve gerekli görülen diğer ilgili kamu kurumlarından yardım alabilir.**

(7) Yüksek Seçim Kurulunca yapılan inceleme sonuçları kesin olup, incelemenin tamamlanmasını müteakip bir ay içinde ilân edilir.

(8) Aday, Yüksek Seçim Kuruluna önceden bildirmek şartıyla, seçim hesapları ile gelir ve harcamalara ilişkin bilgi ve belgelerin kayda geçirilmesi ve ibrazına ilişkin hususlarda 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre yetki almış meslek mensuplarından veya avukatlardan birini ya da birkaçını yetkili kılabilir. Bu durumda, yetkilendirilen meslek mensubu, yukarıda belirtilen hususların yerine getirilmemesi veya eksik yerine getirilmesinde ilgili mevzuat hükümlerine göre sorumlu tutulur.

(9) Aday tarafından verilecek mal bildiriminin usul ve esasları, adaylar tarafından kullanılacak listelerin şekil, içerik ve tasdiki, makbuzların şekil ve içeriği, bastırılması, bağış ve yardımların alınması, kayda geçirilmesi, harcanması, harcanmayan ya da bağış sınırını aşan kısmın Hazineye intikali ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

Cumhurbaşkanına tutanağın verilmesi ve andiçme töreni

MADDE 21- (1) Seçilen Cumhurbaşkanı adına düzenlenen tutanak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından verilir ve aynı oturumda andiçme töreni yapılır. Bu oturum, eski Cumhurbaşkanının görev süresinin dolduğu gün, makamın başka bir sebeple boşalması hâlinde ise seçim sonuçlarının kesinleşmesinden itibaren üç gün içinde gerçekleştirilir.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresi yedi yıldır.

(2) 31/5/2007 tarihli ve 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce seçilen Cumhurbaşkanları, iki defa seçilememeleri kuralı dâhil, Anayasanın değişiklik öncesi hükümlerine tabidir.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 10., 11., 67., 68., 78., 79., 101., 102., 106. ve 175. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının

incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına, 30.3.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Ali Rıza ÇOBAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayarılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşüldü:

A- Kanun'un 5. Maddesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, savaş sebebiyle seçimlerin bir yıl geriye bırakılmasına ilişkin kuralın anayasal dayanağının bulunmadığı, bu nedenle Anayasa'nın 6. maddesine aykırı olduğu, ayrıca Anayasa'nın 78. maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin savaş sebebiyle ertelenmesine karar verilebileceği belirtilmişken iptali istenilen kuralda 'ertelenir' denilmekle Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesinin ortadan kaldırıldığı bu nedenle kuralın Anayasa'nın 78. maddesine aykırı olduğu, diğer taraftan Cumhurbaşkanının seçimini düzenleyen Anayasa'nın 102. maddesinde seçimlerin geri bırakılmasına ilişkin bir hüküm bulunmamasına rağmen iptali istenilen hükmün, Anayasa'da Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin geri bırakılmasına ilişkin son derece istisnaî bir kuralı Cumhurbaşkanlığı seçimine teşmil edip Anayasa değişikliği yoluyla yapılması gereken bir düzenlemeyi kanun yoluyla yaptığı belirtilerek düzenlemenin Anayasa'nın 102. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Ayrıca Anayasa'nın 106. maddesinde Cumhurbaşkanlığının boşalması hâlinde Cumhurbaşkanlığına Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının vekâlet etmesi öngörülmüş olmasına rağmen savaş hâlinde seçimlerin ertelenmesine olanak tanıyan 6271 sayılı Kanun'un 5. maddesinin bu maddeye de aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen kural Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından savaş sebebiyle yeni seçimlerin yapılmasına imkân görülmediğine dair karar verilmesi hâlinde, Cumhurbaşkanı seçiminin bir yıl geriye bırakılmasına, bir yılın sonunda geri bırakma sebebi ortadan kalkmamışsa aynı usulle tekrar erteleme kararı verilmesine imkân tanımaktadır.

Anayasa'nın 102. maddesinde Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin temel hususlar düzenlenmiş ve son fıkrada Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin usûl ve esasların kanunla düzenleneceği hükmüne yer verilmiştir. Ayrıca maddede Cumhurbaşkanı göreve başlayıncaya kadar görev süresi dolan Cumhurbaşkanının görevinin devam edeceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla Anayasa koyucu yeni Cumhurbaşkanının seçilememesini bir boşalma hali olarak değerlendirmemiş ve bu nedenle de görev süresi bitmiş olsa bile yeni seçilen Cumhurbaşkanı göreve başlayıncaya kadar eski Cumhurbaşkanının görevine devam etmesini Anayasa'nın 102. maddesinde hüküm altına almıştır. Bu nedenle savaş ya da başka bir nedenden kaynaklanan bir zaruret hâlinde seçimlerin fiilen yapılamaması durumunda herhangi bir erteleme kararı olmasa da süresi biten Cumhurbaşkanı görev yapmaya devam edecektir.

Anayasa'nın 102. maddesinde savaş sebebiyle seçimlerin ertelenmesine ilişkin bir hüküm yer almamaktaysa da savaş gibi milletin varlığının tehlike altında olduğu bir dönemde serbest seçimlerin yapılması imkânı bulunmasa da her durumda yapılması gerektiği söylenemez. Maddenin son fıkrasında yer alan Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin usûl ve esasların kanunla düzenleneceği hükmüne dayanarak kanun koyucunun Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin diğer hususların yanı sıra savaş gibi bir mücbir sebep nedeniyle seçim

yapılmasına imkân bulunmayan hâllerde seçimin ertelenmesini düzenlemesinde Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 102. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

Kuralın, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 6., 78. ve 106. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

B- Kanun'un 11. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin İlgili Bölümünün İncelenmesi

Dava dilekçesinde iptali istenilen kuralda kamu görevlileri ile siyasi kuruluşlarda, bankalarda ve sivil toplum kuruluşlarında çalışan diğer bazı kişilerin Cumhurbaşkanı seçimlerinde aday olmaları halinde adaylığın kesinleştiği tarihten itibaren görevlerinden ayrılmalarının zorunlu tutulduğu, buna karşılık yeniden aday olan Cumhurbaşkanı ile Başbakan ve Bakanlar için böyle bir zorunluluğun öngörülmediği, görevden çekilme zorunluluğunun sebebinin bu kişilerin görevleri nedeniyle sahip oldukları imkânlardan seçim kampanyalarında yararlanarak diğer adaylara karşı avantaj sağlamalarının önlenmesi ise bu mahzurun mevcut Cumhurbaşkanı ile Başbakan ve Bakanlar için de geçerli olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenen kuralın da yer aldığı 11. maddede kamu görevlilerinin Cumhurbaşkanı seçimine katılma esasları belirlenmiştir. Buna göre yargı mensupları, üniversite öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeleri, siyasi partilerin il ve ilçe yöneticileri, belediye başkanları ile belediye ve il genel meclisi üyeleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar ve kamu bankalarının yönetim kurulları üyelerinin cumhurbaşkanlığına aday olmaları halinde aday listesinin kesinleştiği tarih itibarıyla görevlerinden ayrılmış sayılacakları hüküm altına alınmıştır. Ayrıca maddede bu kişilerin seçimlerden sonra görevlerine geri dönmeleri ve geri dönme hakkından istisna tutulanlar düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde eşitlik ilkesi düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre 'eşitlik' ilkesi ile eylemli değil, hukukî eşitlik öngörülmüş olup, eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak hukuk karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Anayasa'nın 76. maddesinde milletvekili seçimleriyle ilgili olarak aday olan kamu görevlilerine görevden çekilme zorunluluğu getirilmiştir. Benzer yükümlülükler diğer seçim kanunlarında da yer almaktadır. Seçimlerde aday olan kamu görevlileri ile siyasi partilerin, sivil toplum örgütleri ve özel sektör kuruluşlarının bazı yöneticilerinin görevlerinden çekilme zorunluluğu getirilmesinin nedeninin bir taraftan seçim sürecinde kamu hizmetlerinin aksamasını engellemek, diğer taraftan bu kişilerin görevleri sebebiyle sahip oldukları imkânları

seçim sürecinde kullanarak diğer adaylara karşı avantaj sağlamalarını engellemek olduğu anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 114. maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinden önce Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanlarının görevlerinden çekilmeleri öngörülmele birlikte diğer Bakanlar ve Başbakan açısından böyle bir çekilme yükümlülüğü getirilmemiştir. Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanların aday olmaları halinde görevden çekilme zorunluluğu getirilmemiş olmasının bu kişilerin görevlerinin niteliğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Kanun koyucunun Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanların görevlerinden ayrılmaları ve bu görevlerin geçici olarak başkaları tarafından yürütülmesinin, seçim döneminde aksaklıklara neden olabileceğini gözeterek tercihini dava konusu kural doğrultusunda kullanması takdir yetkisi içindedir.

Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanların diğer kamu görevlileri ile aynı hukuksal durumda oldukları söylenemeyeceğinden bu kişiler bakımından Cumhurbaşkanlığına aday olmaları halinde görevden çekilme zorunluluğu getirilmemiş olmasında eşitlik ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 11. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

C- Kanun'un 13. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasında Yer Alan " ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu" İbaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Cumhurbaşkanı seçimlerinde Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumuna görev veren dava konusu kuralın Anayasa'da yer alan seçimlerin yargı organlarının gözetim ve denetimi altında yapılacağı ilkesiyle bağdaşmadığı gibi, böyle bir hükmün Kanun'a konulmasının Türkiye Büyük Millet Meclisi açısından kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetki kullanımı anlamına geleceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6., 67. ve 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 'Propaganda' kenar başlıklı 13. maddesinde, Cumhurbaşkanı seçimi sürecinde uygulanacak propaganda dönemi, propaganda döneminde adayların Türkiye Radyo ve Televizyonlarından yapılacak propaganda yayınlarından eşit bir şekilde yararlanmasının güvence altına alınması, propaganda yasakları ve propagandaya ilişkin diğer hususlar düzenlenmektedir. İptali istenen ibarenin de yer aldığı ikinci fıkrada ise propaganda döneminde, Türkiye Radyo ve Televizyonlarında yapılacak propaganda yayınlarının tam bir tarafsızlık ve eşitlik içinde yapılmasının, Yüksek Seçim Kurulu ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu tarafından sağlanacağı hükme bağlanmıştır.

Anayasa'nın 67. maddesinin ikinci fıkrası ile 79. maddesinin birinci fıkrasında seçimlerin yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılacağı hükmü yer almaktadır. Seçimlerin yargı organlarının yönetim ve denetimi altında yapılmasını öngören kuralların amacı seçimlerin dürüstlük içinde ve Anayasa'nın 67. maddesinde yer alan ilkelere uygun bir şekilde yapılmasını güvence altına almaktır.

İptali istenen kuralla Cumhurbaşkanı seçimi sürecinde propaganda döneminde, Türkiye Radyo ve Televizyonlarında yapılacak propaganda yayınlarının tam bir tarafsızlık ve eşitlik

içinde yapılması hususunda Yüksek Seçim Kurulunun yanı sıra Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumuna da ödev yüklenmiştir. Adayların Türkiye Radyo ve Televizyonlarında yapılacak propaganda yayınlarından tarafsızlık ve eşitlik içinde yararlanabilmesi için yayın süresi, yayın saatleri, yayının yapıldığı kanalın izlenme oranı, yayının kalitesi gibi pek çok faktörün dikkate alınarak adaletli bir propaganda yayını imkânı tanınması gerekmektedir. Yayınlarla ilişkin belirtilen hususlarda uzman kuruluş Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu olduğundan propaganda adaletinin sağlanmasında Yüksek Seçim Kurulunun yanı sıra Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumuna da ödev yüklendiği anlaşılmaktadır. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu bu yayınların planlayıcısı ve uygulayıcısı olduğundan, propaganda yayınlarının düzenlenmesinde adaletin sağlanması ödevinin doğrudan muhatabıdır. İptali istenilen kural ile Yüksek Seçim Kurulunun denetim ve gözetim yetkilerine herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Yüksek Seçim Kurulu, Cumhurbaşkanı adaylarının Türkiye Radyo ve Televizyonlarında yapılan propaganda yayınlarından eşitlik ve tarafsızlık ilkelerine uygun olarak yararlanıp yararlanmadığını denetleme ve herhangi bir aksaklık tespit etmesi hâlinde kanuni yetkilerini kullanma konusunda herhangi bir sınırlamaya tâbi tutulmamıştır. Bu nedenle Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumuna propaganda yayınlarının tam bir tarafsızlık ve eşitlik içinde yapılması hususunda ödev yüklenmesinde seçimlerin yargının yönetimi ve denetimi altında yapılması ilkesine aykırılık yoktur.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 67. ve 79. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 6. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

D- Kanun'un 14. Maddesinin İncelenmesi

1- (2) Numaralı Fıkranın '*Seçilen adayın mal bildirimini, seçim sonuçlarının kesinleşmesini müteakip Resmi Gazete'de yayımlanır.*' Biçimindeki Son Cümlesi

Dava dilekçesinde, Cumhurbaşkanı seçiminde adayların mal bildiriminde bulunmalarının temel nedeninin finansal şeffaflığı sağlamak olduğu ve bu şeffaflığın ancak adayların seçimden önce bildirimde bulunmaları halinde sağlanabileceği belirtilerek iptali istenen kuralda öngörüldüğü gibi mal bildiriminin seçimden sonra yayınlanmasının şeffaflığı sağlamaktan uzak olduğu, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 67., 68. ve 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 14. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Cumhurbaşkanı seçimine katılan adayların mal bildiriminde bulunması düzenlenmiştir. Kural, adayların, Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenecek adaylık başvuru süresi içinde mal bildiriminde bulunmalarını zorunlu tutmuştur. İptali istenen kuralda ise seçim sonuçlarının kesinleşmesinden sonra seçimi kazanarak Cumhurbaşkanı seçilen adayın mal bildiriminin, Resmî Gazete'de yayımlanması öngörülmüştür.

Anayasa'nın 67. maddesinde seçimler ve halkoylamasının serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılacağı öngörülmektedir. Anayasa'nın 68. maddesi ise siyasi parti özgürlüğünü düzenlemektedir. Anayasa'nın 79. maddesinde seçimlerin yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılacağı belirtilerek Yüksek Seçim Kurulunun oluşumu ve yetkileri düzenlenmektedir. Bu maddelerden hiçbirisinde seçim kampanyalarının finansal şeffaflığına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Anayasa'nın 67. maddesinde yer alan ve demokratik

seçimin unsurlarını oluşturan ilkelerin bütününden seçim kampanyalarının şeffaflığının sağlanması gerekliliği çıkarılabilirse de bu şeffaflığın nasıl sağlanacağını belirlemek önemli ölçüde yasama organının takdir yetkisi içindedir. Kanun'un 14. maddesinin gerekçesinden bu kuralın getirilmesinin temel nedeninin bu şeffaflığı sağlama düşüncesi olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kural tüm adayların mal bildirimini seçimden önce yayımlanmasını değil, yalnızca seçimi kazanarak Cumhurbaşkanı seçilen kişinin mal bildirimini seçimden sonra yayımlanmasını öngörmektedir. Bu düzenlemeden kanun koyucunun amacının adayların mal varlığı üzerinden bir seçim propagandası yapılmasını sağlamak değil, Cumhurbaşkanı seçilen kişinin mal varlığının kamuoyu tarafından öğrenilmesine ve Cumhurbaşkanlığı süresince meydana gelecek değişikliklerin denetimine imkân vererek kamu yönetiminde açıklığı ve demokratik hesap verebilirliği sağlamak olduğu anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 67. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 68. ve 79. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2- (3) Numaralı Fıkranın '*Alınan bağış ve yardımlar veraset ve intikal vergisinden müstesnadır. Adaylar ödünç niteliğinde para kabul edemez.*' Biçimindeki İkinci ve Üçüncü Cümleleri

Dava dilekçesinde, genel olarak adayların gerçek kişilerden yardım almasına izin veren bir sistemin geleneklerimize aykırı olduğu ve bunun Cumhurbaşkanı seçilen kişi ile yardım edenler arasında bazı çıkar ilişkilerine yol açacağı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 6., 67., 68., 79., 101. ve 102. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 14. maddesinin (3) numaralı fıkrasında adaylara yapılacak nakdi yardımların miktarı ve bunların tâbi olduğu esaslar düzenlenmiştir. Her bir kişinin adaylara yapabileceği nakdî yardım miktarının, her bir tur için en yüksek Devlet memuruna malî haklar kapsamında fiilen yapılmakta olan her türlü ödemelerin bir aylık brüt tutarını geçemeyeceği öngörülmüştür. İptali istenen kuralda ise alınan bağış ve yardımların veraset ve intikal vergisinden müstesna olduğu ve adayların ödünç niteliğinde para kabul edemeyeceği hükme bağlanmıştır. Devam eden fıkralarda ise seçim hesaplarında toplanan paraların yalnızca seçim harcamalarında kullanılacağı ve başka bir amaca tahsis edilemeyeceği ve harcanmayan kısmın Hazineye intikal ettirileceği belirtilmiştir.

Anayasa'nın 6. maddesinde egemenlik yetkisi, 67. maddesinde seçimler ve halkoylamasının serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılacağı, 68. maddesinde siyasi parti özgürlüğü, 79. maddesinde seçimlerin yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılacağı belirtilerek Yüksek Seçim Kurulunun oluşumu ve yetkileri, 101. maddesinde Cumhurbaşkanının nitelikleri ve tarafsızlığı, 102. maddesinde ise Cumhurbaşkanının seçimi düzenlenmektedir.

Vergilendirme Devletin temel yetkilerinden biri olup hangi gelir ve varlıklardan ne ölçüde vergi alınacağını ya da alınmayacağını belirlemek yasama organının takdir yetkisi içindedir. Diğer taraftan adayların ödünç niteliğinde para kabul etmesini yasaklayan kuralın amacının adayların seçim kampanyası döneminde yüksek meblağlarda borçlanmasını önleyerek, özellikle Cumhurbaşkanı seçilen kişinin tarafsızlığını ve bağımsızlığını güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır. Büyük miktarlarla borçlanarak Cumhurbaşkanı seçilen bir

kişinin alacaklılarının baskısı altında tam bir bağımsızlıkla hareket etmesi zorlaşacaktır. Bu nedenle Kanun seçim sürecinde yalnızca bağış yapılmasına olanak tanımış ve bu bağışların şeffaflığını sağlamak amacıyla hem bağış miktarına bir tavan öngörmüş hem de Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenecek miktarın üzerindeki bağışların bankada açılan seçim hesabına yatırılmasını zorunlu tutmuştur.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'ya aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 6., 67., 68., 79., 101. ve 102. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

3- (4) Numaralı Fıkranın 'Alınan bağış ve yardımlar sadece seçim harcamalarında kullanılır ve başka bir amaç için tahsis edilemez.' Biçimindeki Son Cümlesi

Dava dilekçesinde, genel olarak adayların gerçek kişilerden yardım almasına izin veren bir sistemin geleneklerimize aykırı olduğu ve bunun Cumhurbaşkanı seçilen kişi ile yardım edenler arasında bazı çıkar ilişkilerine yol açacağı belirtilerek 14. maddede yer alan düzenlemeler bir bütün olarak dikkate alındığında kuralın Anayasa'nın 6., 67., 68., 79., 101. ve 102. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasında seçimlerde finansal şeffaflığın sağlanması amacıyla, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek tutarın üzerindeki nakdî yardımların adayların 'seçim hesabı' olarak kendileri adına açtıracakları bir banka hesabına yatırılması öngörülmüştür. Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek tutarın altında kalan nakdî yardımların ise makbuz karşılığında alınarak seçim hesabına yatırılması düzenlenmiştir. İptali istenen son cümlede alınan bağış ve yardımların sadece seçim harcamalarında kullanılacağı ve başka bir amaç için tahsis edilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Cumhurbaşkanı seçimi sürecinde kişiler tarafından adaylara yapılan bağışların seçim çalışmaları dışında kullanılması yasaklanmıştır. Anılan maddenin (6) numaralı fıkrasında ise seçim hesabında toplanan paralardan harcanmayan kısmın Hazineye intikal ettirileceği öngörülmüştür.

Anayasa'nın 6. maddesinde egemenlik yetkisi, 67. maddesinde seçimler ve halkoylamasının serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılacağı, 68. maddesinde siyasi parti özgürlüğü, 79. maddesinde seçimlerin yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılacağı belirtilerek Yüksek Seçim Kurulunun oluşumu ve yetkileri, 101. maddesinde Cumhurbaşkanı'nın nitelikleri ve tarafsızlığı, 102. maddesinde ise Cumhurbaşkanı'nın seçimi düzenlenmektedir.

Kanun'un 14. maddesinde Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin kampanyaların finansmanı konusunda kamu finansmanına yer vermeyen ancak özel kişilerin yardımına olanak tanıyan bir sistem benimsenmiştir. Özel kişiler tarafından yapılan bağışların toplandığı seçim hesaplarında biriken paraların seçim çalışmaları dışında kullanılmasının yasaklanmasının, bağışların amacına uygun şekilde kullanılmasını güvence altına almaya ve seçim yardımı adı altında başka amaçlarla para transferi yapılmasını önlemeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Özel kişiler tarafından yapılan yardımlar yoluyla seçim hesaplarında toplanan paraların seçim çalışmaları dışında kullanılmasını yasaklayan hükmün seçim kampanyalarının finansmanının şeffaflığını ve seçimlerin dürüstlüğünü sağlama amacına yönelik olduğu görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle seçim kampanyalarının şeffaflığının nasıl sağlanacağını belirlemek yasama organının takdir yetkisi içindedir. Kural, Anayasa'nın 67. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 6., 68., 79., 101. ve 102. maddeleri ile ilgili görülmemiştir.

4- (6) Numaralı Fıkranın

a- Birinci Cümlesinde Yer Alan " seçim sonuçlarının kesinleşmesini izleyen on gün içinde " İbaresini

Dava dilekçesinde, seçim hesaplarına ilişkin denetimin seçimden sonra yapılmasının Kanun'un amacı olan şeffaflığı sağlayamayacağı belirtilerek seçim hesapları ile bilgi ve belgelerin seçim sonuçlarının kesinleşmesinden sonra on gün içinde Yüksek Seçim Kuruluna sunulmasını öngören hükmün seçimlerde şeffaflığın sağlanması ilkesi ile çeliştiği ve kuralın Anayasa'nın 67., 68. ve 79. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 14. maddesinin (6) numaralı fıkrasında seçim hesapları ile bağışların ve harcamaların Yüksek Seçim Kurulu tarafından denetlenmesi öngörülmektedir. Fıkranın birinci cümlesinde bu amaçla seçim hesapları, bağış ve harcamalara ilişkin bilgi ve belgelerin seçim sonuçlarının kesinleşmesini izleyen on gün içinde Yüksek Seçim Kuruluna sunulması hükme bağlanmıştır.

Anayasa'nın 67. maddesinde seçimler ve halkoylamasının serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılacağı öngörülmektedir. Anayasa'nın 68. maddesi ise siyasi parti özgürlüğünü düzenlemektedir. Anayasa'nın 79. maddesinde seçimlerin yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılacağı belirtilerek Yüksek Seçim Kurulunun oluşumu ve yetkileri düzenlenmektedir.

İptali istenen kuralda seçim hesaplarının denetiminin seçim sonuçlarının kesinleşmesinden sonra yapılması öngörülmüştür. Bu kuralın amacının da seçim hesaplarının şeffaflığını sağlamak olduğu anlaşılmaktadır. Bu şeffaflığın nasıl sağlanacağını belirlemek yasama organının takdir yetkisi içindedir.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 67. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 6., 68., 79., 101. ve 102. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

b- İkinci Cümlesinde Yer Alan " seçim hesaplarını inceler ve varsa" ve " ve limitlerin aşılmadığını..." İbareleri

Dava dilekçesinde Anayasa'nın 79. maddesinde Yüksek Seçim Kuruluna seçim hesaplarını denetleme yetkisi tanınmadığı belirtilerek Yüksek Seçim Kuruluna seçim hesaplarını denetleme yetkisi tanıyan kuralların, (6) numaralı fıkradaki diğer hükümlerle birlikte Anayasa'nın 6., 67., 68., 79., 101. ve 102. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 14. maddesinin (6) numaralı fıkrasında seçim hesaplarının Yüksek Seçim Kurulu tarafından incelenmesi düzenlenmiştir. Bu çerçevede seçimin kesinleşmesinden itibaren

on gün içinde bilgi ve belgelerin Yüksek Seçim Kuruluna sunulması, Kurulun da bir ay içinde, seçim hesaplarını inceleyerek varsa usulsüzlükleri ve belirlenen limitlerin aşılmış olduğunu tespit etmesi öngörülmüştür.

Anayasa'nın 79. maddesinde Yüksek Seçim Kuruluna, seçimlerin başlamasından bitimine kadar düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama yetkisi tanınmıştır.

Seçim kampanyasının finansmanının şeffaflığının sağlanması seçimlerin demokratik bir şekilde yapılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle pek çok ülkede seçimin finansmanına ilişkin özel kanunlar çıkarılmıştır. Ülkemizde de 6271 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile bu yönde düzenlemeler yapılmıştır. Seçimin başlamasından bitimine kadar düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama yetkisi Anayasa ile Yüksek Seçim Kuruluna verildiğinden seçim hesaplarının denetimi bu yetkiler kapsamındadır. Kaldı ki yasama yetkisi asli bir yetki olup yasama organının herhangi bir konuda bir yasal düzenleme yapabilmesi için Anayasa tarafından özel olarak yetkilendirilmiş olmasına gerek yoktur. Bu nedenle bir kanunla Yüksek Seçim Kuruluna seçim hesaplarını denetleme yetkisi tanınabilmesi için öncelikle böyle bir yetkinin Anayasa tarafından tanınması gerektiği söylenemez.

Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 79. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 6., 68., 79., 101. ve 102. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

c- Üçüncü Cümlesinde Yer Alan " adaylara..." Sözcüğü

Dava dilekçesinde üçüncü cümlede belirtilen düzenlemenin seçimden sonraki bir döneme ait olduğu belirtilerek seçimden sonra adaylık statüsünün ortadan kalktığı, seçimi kazanan kişinin artık Cumhurbaşkanı statüsü kazandığından bahisle düzenlemede 'adaylar' kavramına yer verilmesinin dil ve anlatım kurallarına, kanun yapım tekniğine, hukuka ve mantığa ters olduğu gibi Anayasa'nın Cumhurbaşkanı seçimini düzenleyen 101. ve 102. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 14. maddesinin (6) numaralı fıkrasında seçim hesaplarının Yüksek Seçim Kurulu tarafından incelenmesi düzenlenmiştir. Bu çerçevede seçimin kesinleşmesinden itibaren on gün içinde bilgi ve belgelerin Yüksek Seçim Kuruluna sunulması, Kurulun da bir ay içinde, seçim hesaplarını inceleyerek varsa usulsüzlükleri ve öngörülen limitlerin aşılmış olduğunu tespit etmesi öngörülmüştür. Bu aşamada Yüksek Seçim Kurulu tarafından bir eksiklik tespit edilmesi halinde tespit edilen eksikliklerin giderilmesi amacıyla adaylara uygun bir süre verilmesi hükme bağlanmıştır.

Anayasa'nın 101. maddesinde Cumhurbaşkanı adayı olma koşulları, aday gösterme usulü, Cumhurbaşkanının görev süresi ve tarafsızlığı, 102. maddesinde ise Cumhurbaşkanı seçimi düzenlenmektedir.

Kanun'un 14. maddesinin (6) numaralı fıkrasında seçim hesaplarının Yüksek Seçim Kurulu tarafından denetlenmesi öngörülmüştür. İptali istenen kelimenin bulunduğu üçüncü

cümlede de Yüksek Seçim Kuruluna sunulan belge ve bilgilerde eksiklik bulunması hâlinde, bu eksikliğin giderilmesi için belli bir süre verilmesi düzenlenmiştir. Söz konusu denetim seçimden sonra yapılmış olsa da seçim sürecinde yapılan bağışlar ve harcamalara ilişkin bilgi ve belgeler üzerinden ve seçim öncesindeki işlemlere ilişkin bir denetimdir. Her ne kadar seçim sonuçlarının kesinleşmesiyle adaylık statüsü sona ermekte ve seçimi kazanan aday Cumhurbaşkanı statüsü elde etmekteyse de bu kural seçime katılan bütün adaylarla ilgili olduğundan Kanun'da 'aday' kavramına yer verildiği anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'ya aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 101. ve 102. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

d- '*Kurul bu görevi yerine getirirken Sayıştay'dan ve gerekli görülen diğer ilgili kamu kurumlarından yardım alabilir.*' Biçimindeki Son Cümlesi

Dava dilekçesinde Anayasa'nın 79. maddesinin ikinci fıkrasında Yüksek Seçim Kurulunun seçim hesaplarını inceleme görevine yer verilmediği belirtilerek iptali istenen kuralla Yüksek Seçim Kuruluna Anayasada yer almayan bir görev ve kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi verildiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 6. maddesi ile 79. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenen kural seçim hesaplarının, yardım ve bağışlar ile harcamaların Kanun'a uygunluğunun denetiminde Yüksek Seçim Kurulunun Sayıştaydan ve diğer ilgili kamu kurumlarından yardım almasına imkân tanımaktadır.

Anayasa'nın 79. maddesinde Yüksek Seçim Kuruluna seçimlerin başlamasından bitimine kadar düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama yetkisi tanınmıştır. Yukarıda açıklandığı gibi seçim hesaplarının denetiminin Yüksek Seçim Kurulunca yapılması ve bu denetim sırasında Sayıştaydan ya da diğer kamu kurumlarından yardım almasının Anayasa'nın 79. maddesinde yer alan yetkiler kapsamı dışında olduğu söylenemez. Yüksek Seçim Kurulu seçimin başlangıcından sonuna kadar dürüst ve düzenli bir şekilde yapılmasını ve yönetimini sağlamaktan sorumlu olduğuna göre seçim kampanyalarının ve bu kampanyaların finansmanının düzenini ve dürüstlüğünü sağlamak üzere seçim hesaplarını denetlemesi ve kendi uzmanlık alanı olmayan hesap denetimi konusunda uzman kamu kuruluşlarından yardım alması doğaldır. Kaldı ki, Anayasa'nın 160. maddesine göre Sayıştayın görevleri arasında kanunlarla verilen inceleme ve denetlemeleri yapmak da bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 79. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 6. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

E- Kanun'un 21. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan '*Seçilen Cumhurbaşkanı adına düzenlenen tutanak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından verilir*' Bölümünün İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Kanun'da Cumhurbaşkanlığı seçim tutanaklarını düzenleme yetkisi ile tutanağın ayrılarak farklı organlara verilmesinin Anayasa'nın 79. maddesinde yer alan Cumhurbaşkanlığı seçim tutanaklarını kabul etme görevinin Yüksek Seçim Kuruluna ait olduğu hükmüne ve Anayasa'nın Başlangıç'ının dördüncü paragrafında belirtilen kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Ayrıca kuralın, kanunların Anayasa'ya aykırı olamayacağı ilkesini düzenleyen Anayasa'nın 11. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 20. maddesinde seçim sonuçlarının kesinleşmesinden sonra Yüksek Seçim Kurulu tarafından seçilen kişi adına bir tutanak düzenleneceği öngörülmüştür. Kanun'un 21. maddesinde ise Cumhurbaşkanı seçilen kişi adına Yüksek Seçim Kurulunca hazırlanan tutanağın, Türkiye Büyük Millet Meclisinde andiçmesinden önce Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından seçilen Cumhurbaşkanına verilmesi ve andiçme töreni düzenlenmektedir. Ayrıca kuralda andiçme töreninin ne zaman yapılacağı da hükme bağlanmıştır.

Anayasa'nın 79. maddesinde seçimlerin yargının yönetim ve denetimi altında yapılacağı, bu bağlamda seçimlerin başlamasından bitimine kadar seçimin düzen içinde yönetiminin ve her türlü uyuşmazlığın nihai olarak karara bağlanmasının, seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçimi tutanaklarını kabul etme görevinin Yüksek Seçim Kuruluna ait olduğu öngörülmüştür.

Kanun'un 'Cumhurbaşkanı seçiminin sonuçlandırılması' başlıklı 20. maddesinde Cumhurbaşkanı seçiminin kesin sonuçları ortaya çıktıktan sonra bu sonuçların Yüksek Seçim Kurulu tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Cumhurbaşkanlığına bildirileceği ve seçimi kazanan aday adına Cumhurbaşkanı seçildiğine dair bir tutanak düzenleneceği hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla Cumhurbaşkanı seçimi tutanaklarını kabul etme yetkisi Yüksek Seçim Kuruluna aittir. İptali istenen kuralda ise seçilen Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde andiçmeden önce bu tutanağın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından kendisine verilmesi öngörülmektedir. Tutanağın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından Cumhurbaşkanına verilmesinin Cumhurbaşkanlığı seçiminin yönetimi ve denetimi ile bir ilgisi olmayıp Devletin başı sıfatını kazanan bir kimseye seçildiğinin resmî olarak bildiriminin o makama en yakın olan ve yokluğunda ona vekâlet etme yetkisi bulunan Meclis Başkanı tarafından yapılmasını öngören sembolik ve törensel bir anlam taşımaktadır.

Diğer taraftan, Anayasa'nın 104. maddesine göre Cumhurbaşkanı devletin başı olup bu sıfatla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil etmektedir. Ayrıca bu madde ile Anayasa'nın uygulanması, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetme yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiştir. Anayasa'nın Başlangıç'ının dördüncü paragrafında kuvvetler ayrılığının Devlet organları arasında bir üstünlük sıralaması olmayıp belli yetki ve görevlerin paylaşılmasından ibaret medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu belirtilmektedir. Cumhurbaşkanının nitelikleri dikkate alınarak Cumhurbaşkanı seçilen kişiye, seçildiğine ilişkin tutanağın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından verilmesinin Anayasa'da medeni bir işbölümü ve işbirliği şeklinde tanımlanan kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı bir yönü yoktur.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın Başlangıç'ına ve 79. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 11. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

F- Kanun'un Geçici 1. Maddesinin İncelenmesi

1- (1) Numaralı Fıkra

Dava dilekçesinde, Cumhurbaşkanının görev süresinin anayasal mesele olduğu ve bütün Cumhuriyet tarihimiz boyunca Cumhurbaşkanının görev süresinin Anayasalarda düzenlendiği belirtilerek 2007 yılında 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun ile Anayasa'nın 101. maddesinde yapılan değişiklikle Cumhurbaşkanının görev süresinin 5 yıl olarak öngörüldüğü ve bu konuda kanunla düzenleme yapılmasının mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 11., 101., 102. ve 175. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresinin yedi yıl olduğu hükmünü içermektedir. Bu düzenlemenin 31.5.2007 günlü, 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'un 4. maddesiyle Anayasa'nın 101. maddesinde yapılan değişiklik sonrasında Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresine ilişkin olarak doğan tereddütlerin giderilmesi amacıyla getirildiği anlaşılmaktadır. 2007 yılında Onuncu Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından sonra Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini ve görev süresinin beş yıl olmasını öngören bir anayasa değişikliği teklifi Türkiye Büyük Millet Meclisinde 31.5.2007 tarihinde kabul edilmiştir. Cumhurbaşkanı tarafından 16.6.2007 tarihinde halkoyuna sunulmak üzere Resmî Gazete'de yayınlanan 5678 sayılı Kanun henüz halkoyuna sunulmadan Türkiye Büyük Millet Meclisi erken seçim kararı almış ve 22.7.2007 tarihinde yapılan seçimler sonucu oluşan Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 28.8.2007 tarihinde Onbirinci Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 21.10.2007 tarihinde yapılan halkoylaması ile 5678 sayılı Kanun kabul edilmiş ve halkoylaması sonuçlarının 31.10.2007 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanmasıyla yürürlüğe girmiştir.

Onbirinci Cumhurbaşkanının seçildiği tarihte görev süresi Anayasa'nın 101. maddesinde yedi yıl olarak öngörülmüştür. Cumhurbaşkanının seçildiği tarihte, görev süresini değiştirecek olan kural, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilmiş ancak henüz halkoylamasına sunulmamış, dolayısıyla hukuken henüz tamamlanmamış ve yürürlüğe girmemiştir. Onbirinci Cumhurbaşkanı seçildikten sonra yürürlüğe giren değişiklikle Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıl olarak değiştirilmiştir. İptali istenen kuralın gerekçesinde Onbirinci Cumhurbaşkanı'nın görev süresinin kaç yıl olacağı konusundaki tereddüdün ortadan kaldırılması amacıyla bu düzenlemenin getirildiği belirtilmiştir.

Anayasa'nın değişik 101. maddesinde Cumhurbaşkanının görev süresinin beş yıl olduğu hükmü yer almaktadır. Bu hükmün yürürlüğe girmesinden sonra halkoyu ile seçilecek cumhurbaşkanları açısından görev süresinin beş yıl olduğu konusunda bir kuşku bulunmamaktadır. Ancak aynı şeyi değişiklik yürürlüğe girmeden önce Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından seçilmiş olan Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresi bakımından söylemek mümkün değildir. Zira Anayasa'nın önceki 101. maddesinde Cumhurbaşkanının Türkiye Büyük Millet Meclisince yedi yıllık bir süre için seçileceği öngörülmüştür. Onbirinci Cumhurbaşkanı bu kurala göre seçilmiş olup seçimiyle birlikte görev süresi de belirlenmiştir. Anayasa değişikliğine ilişkin 5678 sayılı Kanun'da Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresine ilişkin özel bir düzenleme yer almadığından Anayasada yapılan bu değişiklikle Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresinin kısaltıldığı sonucuna varılamaz. Görev süresinin kısaltıldığına ilişkin bir düzenleme olmadığına göre Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresi Anayasa'ya göre yedidir. İptali istenen düzenlemede de Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresinin yedi yıl olduğu vurgulanarak konuya açıklık getirilmiştir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 101. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 11., 102. ve 175. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

2- (2) Numaralı Fıkra

Dava dilekçesinde, 5678 sayılı Kanun'la Anayasa'nın 101. ve 102. maddelerinin değiştirildiği ve Cumhurbaşkanının seçimi, görev süresi ve iki kez seçilebileceğine ilişkin yeni bir statünün öngörüldüğü, Anayasa'nın belirlediği bu statüde kanunla değişiklik yapılmasının mümkün olmadığı belirtilerek kuralın mevcut ve eski cumhurbaşkanlarının ikinci kez cumhurbaşkanlığına aday olmalarını yasaklayarak eşitlik ilkesine aykırı bir şekilde seçilme hakkından mahrum bıraktığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 10., 67., 101., ve 175. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında 31.5.2007 günlü, 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce seçilen Cumhurbaşkanlarının iki defa seçilememeleri dâhil, Anayasa'nın değişiklik öncesi hükümlerine tabi oldukları belirtilmektedir. Kuralın temel olarak mevcut ve önceki cumhurbaşkanlarının bundan sonra yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday gösterilmelerini engellemeyi amaçladığı anlaşılmaktadır.

5678 sayılı Kanun'la değiştirilen Anayasa'nın 101. maddesinin ikinci fıkrasının bir kimsenin en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebileceğini düzenleyen hükmü, maddenin eski metninde yer alan bir kimsenin iki defa Cumhurbaşkanı seçilmesini yasaklayan kuralı ortadan kaldırmıştır. Yeni düzenleme Cumhurbaşkanı adayı olmaya ilişkin diğer koşulları taşıyanlara ikinci kez aday gösterilme hakkını tanımaktadır. Bu hak bakımından Anayasada mevcut ve önceki Cumhurbaşkanları açısından herhangi bir istisna öngörülmemiştir. Bu nedenle mevcut ve önceki Cumhurbaşkanlarının bu haktan yararlanmaları doğaldır. Ayrıca seçme ve seçilme hakkı Anayasa'nın 67. maddesinde vatandaşlar açısından bir temel hak olarak öngörülmüştür. Cumhurbaşkanı seçimlerinde aday olma ve oy verme hakkının da bu madde kapsamında temel bir hak olduğu konusunda bir kuşku bulunmamaktadır.

Anayasa değişikliği ile kaldırılan iki defa Cumhurbaşkanı seçilme yasağının kanunla geçmişe dönük olarak uygulanabilir hale getirilmesi anayasa koyucunun bu konudaki iradesiyle bağdaşmamaktadır. Anayasada iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilme imkânının öngörülmesi mevcut ve geçmişte bu görevi yapmış olanların seçilme haklarını ileriye dönük olarak olumlu yönde etkileyen bir düzenlemedir. Anayasanın tanıdığı temel bir hakkın kanunla ortadan kaldırılması mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 67. ve 101. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu sonuca farklı gerekçeyle katılmışlardır.

Kural, Anayasa'nın 67. ve 101. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden Anayasa'nın 10. ve 175. maddeleri yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

19.01.2012 günlü, 6271 sayılı 'Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu' nun:

A) Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B) 1- 'Seçimin geri bırakılması' başlıklı 5. maddesine,

2- 'Adayların görevden ayrılması ve göreve dönmesi' başlıklı 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "hâkimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar, kamu bankaları ile üst birliklerin ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar" bölümüne,

3- 'Propaganda' başlıklı 13. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu" ibaresine,

4- 'Adaylara yardım' başlıklı 14. maddesinin;

a- (2) numaralı fıkrasının 'Seçilen adayın mal bildirimini, seçim sonuçlarının kesinleşmesini müteakip Resmî Gazetede yayımlanır.' biçimindeki son cümlesine,

b- (3) numaralı fıkrasının 'Alınan bağış ve yardımlar veraset ve intikal vergisinden müstesnadır. Adaylar ödünç niteliğinde para kabul edemez.' biçimindeki ikinci ve üçüncü cümlelerine,

c- (4) numaralı fıkrasının 'Alınan bağış ve yardımlar sadece seçim harcamalarında kullanılır ve başka bir amaç için tahsis edilemez.' biçimindeki son cümlesine,

d- (6) numaralı fıkrasının;

aa- Birinci cümlesinde yer alan " seçim sonuçlarının kesinleşmesini izleyen on gün içinde " ibaresine,

bb- İkinci cümlesinde yer alan " seçim hesaplarını inceler ve varsa ", "ve öngörülen limitlerin aşılmadığını" ' ibarelerine,

cc- Üçüncü cümlesinde yer alan " adaylara " sözcüğüne,

dd- 'Kurul bu görevi yerine getirirken Sayıştaydan ve gerekli görülen diğer ilgili kamu kurumlarından yardım alabilir.' biçimindeki son cümlesine,

5- 'Cumhurbaşkanına tutanağın verilmesi ve andiçme töreni' başlıklı 21. maddesinin birinci cümlesinin 'Seçilen Cumhurbaşkanı adına düzenlenen tutanak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından verilir" bölümüne,

6 - Geçici 1. maddesinin birinci fıkrasına,

yönelik iptal istemleri, 15.6.2012 günlü, E. 2012/30, K. 2012/96 sayılı kararla reddedildiğinden, bu madde, fıkra, bölüm, cümle, ibare ve sözcüklere ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE,

15.6.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- SONUÇ

19.01.2012 günlü, 6271 sayılı 'Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu' nun:

A- 'Seçimin geri bırakılması' başlıklı 5. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- 'Adayların görevden ayrılması ve göreve dönmesi' başlıklı 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "hâkimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar, kamu bankaları ile üst birliklerin ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar" bölümünün, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C- 'Propaganda' başlıklı 13. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D- 'Adaylara yardım' başlıklı 14. maddesinin;

1- (2) numaralı fıkrasının 'Seçilen adayın mal bildirimini, seçim sonuçlarının kesinleşmesini müteakip Resmî Gazetede yayımlanır.' biçimindeki son cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (3) numaralı fıkrasının 'Alınan bağış ve yardımlar veraset ve intikal vergisinden müstesnadır. Adaylar ödünç niteliğinde para kabul edemez.' biçimindeki ikinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3- (4) numaralı fıkrasının 'Alınan bağış ve yardımlar sadece seçim harcamalarında kullanılır ve başka bir amaç için tahsis edilemez.' biçimindeki son cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4- (6) numaralı fıkrasının;

a- Birinci cümlesinde yer alan " seçim sonuçlarının kesinleşmesini izleyen on gün içinde " ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- İkinci cümlesinde yer alan " seçim hesaplarını inceler ve varsa ", "ve öngörülen limitlerin aşılp aşılmadığını" ' ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

c- Üçüncü cümlesinde yer alan " adaylara " sözcüğünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

d- 'Kurul bu görevi yerine getirirken Sayıştaydan ve gerekli görülen diğer ilgili kamu kurumlarından yardım alabilir.' biçimindeki son cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

E- 'Cumhurbaşkanına tutanağın verilmesi ve andiçme töreni' başlıklı 21. maddesinin birinci cümlesinin 'Seçilen Cumhurbaşkanı adına düzenlenen tutanak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından verilir" bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

F- Geçici 1. maddesinin;

1- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- İkinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

15.6.2012 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Haşim KILIÇ	Serruh KALELİ	Alparslan ALTAN

Esas Sayısı : 2012/30
Karar Sayısı : 2012/96

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Üye

KARŞIOY GEREKÇESİ ve FARKLI GEREKÇE

19.11.2012 günlü, 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu'nun Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, 'Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresi yedi yıldır' (2) numaralı fıkrasında da '31.5.2007 tarihli ve 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce seçilen Cumhurbaşkanları, iki defa seçilememeleri kuralı dahil, Anayasa'nın değişiklik öncesi hükümlerine tabidir' denilmektedir.

Anayasa'nın 31.5.2007 günlü, 5678 sayılı Yasa ile değiştirilen 101. maddesinin ikinci fıkrasında, Cumhurbaşkanının görev süresinin beş yıl olduğu, bir kimsenin en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebileceği belirtilmiş, ancak 5678 sayılı Yasada, bu Anayasa değişikliğinin yürürlüğe girdiği sırada, 101. maddenin önceki düzenlemesi uyarınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yedi yıllık bir süre için seçilmiş bulunan Onbirinci Cumhurbaşkanı'nın ne kadar süre ile görev yapacağına ilişkin geçici bir kurala yer verilmemiştir. Buna göre, kamu hukuku alanında genel olarak kişilerin bulunduğu statülerin kazanılmış hak oluşturmadığı ve Cumhurbaşkanı seçilmenin bir hak değil, onurlu bir görev ve bu görevin gerektirdiği yetkileri kullanma olanağı sağladığı gözetildiğinde, kanunların derhal uygulanması ilkesi uyarınca, Onbirinci Cumhurbaşkanı'nın görev süresinin beş yıla indirilmiş olduğunun kabulü gerekir.

Dava konusu kural ile Onbirinci Cumhurbaşkanı'nın görev süresinin yedi yıl olarak belirlenmesi, Anayasa'nın konuya ilişkin 101. maddesindeki beş yıllık sürenin, yürürlük tarihinin ertelenmesi, başka bir anlatımla tali kurucu iktidarın bu konudaki iradesinin yasa ile değiştirilmesi sonucunu doğurmaktadır. Anayasa'yı değiştiren tali kurucu iktidarın, Onbirinci Cumhurbaşkanı'nın yedi yıl görevde kalmasını istemesi halinde, bunu geçici bir kuralla gerçekleştirmesi olanağı varken bu yola başvurmaması, söz konusu kuralın derhal uygulanması iradesine sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Cumhurbaşkanlığı görev süresine ilişkin genel düzenleme Anayasa'da yer aldığı halde, bunun istisnasını oluşturan geçici hüküm, yasa ile getirilerek Onbirinci Cumhurbaşkanı bakımından Anayasa kuralı değiştirilmiştir. Oysa, bir konu Anayasa'da düzenlenmişse o konudaki geçici kural da ancak Anayasa ile getirilebilir. Anayasa'da, 5678 sayılı Yasa ile yapılan değişikliklerle oluşturulan veya yeniden düzenlenen statülere ilişkin Geçici hükümlere de aynı Yasa'da yer verilmesi bu görüşü doğrulamaktadır.

Sonuç olarak Anayasa'da, genel kurala, geçici kural ile istisna getirilmesi, Anayasal sorun oluşturmadığı halde, aynı istisnanın yasa ile getirilmesi, Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Bu bağlamda, yasa hükmü ile Anayasa buyruğunu etkisiz kılacak her düzenlemenin Anayasa'ya aykırılık oluşturacağında duraksamaya yer yoktur.

Açıklanan nedenlerle dava konusu (1) numaralı fıkranın, Anayasa'nın 2. ve 101. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Öte yandan, Geçici 1. maddenin ilk fıkrasının iptali isteminin reddine ilişkin çoğunluk görüşü, 'Onbirinci Cumhurbaşkanı, Anayasa'nın 101. maddesinin önceki düzenlemesi uyarınca yedi yıllık bir süre için seçildiğinden, bu tarihteki Anayasal iradenin geçerli olacağı düşüncesine' dayandırılmıştır. Madde'nin (1) numaralı fıkrası yönünden geçerli olan bu görüşün, tutarlılığını koruyabilmesi için (2) numaralı fıkrası yönünden de geçerli olması gerektiği kuşkusuzdur. Ancak, (2) numaralı fıkra bakımından bu görüşe itibar edilmemiş, konu, seçme ve seçilme hakkı bağlamında değerlendirilerek Anayasa değişikliği ile getirilen iki defa seçilme hakkından Onbirinci Cumhurbaşkanı'nın da yararlanması gerektiğine karar verilmiştir. Bu durum, görev süresi bakımından önceki Anayasal iradeye; birden fazla seçilme konusunda ise yeni Anayasal iradeye itibar edilmesi gibi ciddi bir çelişki oluşturduğundan, (2) numaralı fıkranın iptal gerekçesine katılmak olanaklı değildir.

(1) numaralı fıkraya ilişkin karşı oy gerekçesinde açıklandığı gibi, (2) numaralı fıkra bakımından da statü hukukunun gereği olarak, Anayasa değişikliğinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, bu tarihten önce seçilen Cumhurbaşkanlarının da iki kez seçilme olanağından yararlanmaları ve yeni kurallara tâbi olmaları gerekir.

Dava konusu (2) numaralı fıkra yönünden belirtilen farklı gerekçe ile çoğunluk görüşüne katılıyorum.

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞIOY ve DEĞİŞİK GEREKÇE

6271 sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu GEÇİCİ MADDE 1'in iptali istenilen birinci ve ikinci fıkraları şöyledir;

'(1) Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresi yedi yıldır.

(2) 31/5/2007 tarihli ve 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce seçilen Cumhurbaşkanları, iki defa seçilememeleri kuralı dâhil, Anayasanın değişiklik öncesi hükümlerine tabidir.'

Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu'na eklenen bu Geçici Madde ile Onbirinci Cumhurbaşkanı'nın görev süresinin yedi yıl olduğu, 5678 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce seçilen Cumhurbaşkanlarının ise iki defa seçilememeleri kuralı dâhil, Anayasa'nın değişiklik öncesi hükümlerine tabi tutulacakları hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'nın, 101. maddesinin ikinci fıkrasında;

'Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir'

denilmektedir.

31/5/2007 tarihli ve 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Anayasa'nın 101. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Bu değişiklikle Cumhurbaşkanı'nın görev süresinin beş yıl olduğu ve bir kimsenin en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebileceği genel bir Anayasa kuralı olarak yürürlüğe konulmuş, ancak, Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresi, önceki Cumhurbaşkanlarının iki defa seçilememeleri ve değişiklik öncesi hükümlere tabi tutulmaları konularında, bu genel kurala istisna sayılabilecek her hangi bir geçiş hükmü konulmamıştır.

Anayasa'nın 101. maddesinin ikinci fıkrasında, 5678 sayılı Kanun'la yapılan bu değişiklik, kanunların derhal uygulanması gerektiğine ilişkin temel hukuk kuralı uyarınca, yayımı tarihinde yürürlüğe girmiş ve bunun sonucu olarak değişiklik öncesi Anayasa'daki yedi yıllık süre beş yıla inmiş, ikinci kez seçilme yasağı da kalkmıştır. Değişiklik yapılırken önceki Cumhurbaşkanları ve Onbirinci Cumhurbaşkanı için geçiş hükmüne yer verilmediği için, Onbirinci Cumhurbaşkanı'nın görev süresi beş yıla inmiş, bir kimsenin ikinci kez Cumhurbaşkanı seçilemeyeceğine ilişkin yasak da kalkmıştır.

6271 sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu GEÇİCİ MADDE 1'in iptali istenilen birinci ve ikinci fıkraları, **Anayasa'nın 101. maddesinin ikinci fıkrasını**, Onbirinci Cumhurbaşkanı ve önceki Cumhurbaşkanları yönünden değiştirmek ya da uygulanmasını engellemek isteyen bir **Kanun hükmü olduklarında** duraksama bulunmamaktadır.

Anayasal kuralların değiştirilmesi ya da bu kurallara geçiş hükmü konulması ancak, Anayasa'nın 175. maddesinde öngörülen 'Anayasanın değiştirilmesine' ilişkin usulle olabilir. Anayasada yapılacak bu tür değişikliklerin kanunla gerçekleştirilmeleri 175. maddesine uygun olmayacağı gibi, önceki Cumhurbaşkanlarını da kapsayan bu değişikliğin yine kanunla düzenleme yapılarak önceki Anayasa hükümlerine tabi tutulmaları da olanaklı değildir. Aksinin kabulü, Anayasal kuralların kanunlarla değiştirilmesini olanaklı hale getirir. Bu da Anayasa'da öngörülen demokratik hukuk devletine, egemenliğin millete ait olduğuna, hiçbir organın anayasadan kaynaklanmayan bir yetkiyi kullanamayacağına, kanunların Anayasa'ya aykırı olamayacağına, Anayasa değişikliklerinde izlenmesi gereken yöntemle ilişkin temel nitelikteki Anayasal ilkelere ve Anayasa'nın 101. maddesinin ikinci fıkrasındaki açık hükme aykırılık oluşturur.

İptali istenilen kurallar, açıklanan halleriyle Anayasa'nın 2., 6., 11., 101. ve 175. maddelerine aykırıdır.

İptalleri gerekir.

Bu nedenlerle

6271 sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu GEÇİCİ MADDE 1'in;

1- Birinci fıkrasındaki, on birinci Cumhurbaşkanı'nın görev süresini yedi yıl olarak düzenleyen kural, Anayasa'nın belirtilen hükümlerine aykırı olduğu ve **iptali gerektiği için çoğunluğun redde ilişkin kararına;**

2- İkinci fıkrasındaki, önce seçilen Cumhurbaşkanları iki defa seçilememeleri kuralı dâhil, Anayasa'nın değişiklik öncesi hükümlerine tabidir biçimindeki düzenlemenin de aynı gerekçeyle iptali gerektiği için çoğunluğun bunun dışındaki iptal gerekçesine;

katılmadım.

Üye

Mehmet ERTEN

KARŞIOY YAZISI

1- 6721 sayılı Kanun'un 5. maddesine ilişkin karşıoy gerekçesi:

Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından savaş sebebiyle yeni seçimlerin yapılmasına imkan görülmediğine dair karar verilmesi halinde, Cumhurbaşkanı seçiminin bir yıl geriye bırakılacağı; (2) numaralı fıkrasında ise geri bırakma sebebi ortadan kalkmamışsa, erteleme kararındaki usule göre bu işlemin tekrarlanabileceği öngörülmüştür.

Cumhurbaşkanı adayı olabilmek için gereken nitelikler ve aday gösterilme şekli Anayasa'nın 101. maddesinde gösterilmiş, seçim de 102. maddede düzenlenmiştir. Anayasa'da 12 Eylül 2010 tarihli referandumla kabul edilen değişikliklerden önce yürürlükte olan ve Cumhurbaşkanı'nın TBMM tarafından seçilmesini öngören sistemden farklı olarak, yeni düzenlemelerle Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesi esası getirilmiş ve bu seçimde TBMM'nin rolü aday gösterme aşaması ile sınırlandırılmıştır. Anayasa'nın 101. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, Cumhurbaşkanı seçimi için yirmi milletvekilinin teklifi ile aday gösterilebilecek, ayrıca, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde geçerli oylar toplamı birlikte hesaplandığında yüzde onu geçen siyasi partiler ortak aday gösterebileceklerdir. Buna göre, Cumhurbaşkanlığı için aday gösterilmesi işleminin TBMM ile doğrudan bir bağlantısı olmadan gerçekleştirilmesi mümkündür.

6721 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (6) numaralı fıkrası ile Cumhurbaşkanlığı seçiminin başlamasından bitimine kadar düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapmak ve yaptırmak amacıyla gerekli ilke kararları almaya, seçimle ilgili olarak Kanunda ve Kanunda sayılan diğer kanunlarda yer alan bütün süreleri gerektiğinde kısaltarak tespit ve ilana Yüksek Seçim Kurulu'nun yetkili olduğu belirtilmiştir. Yüksek Seçim Kurulu, Anayasa'nın 79. maddesinde düzenlenmiş olup, seçimlerin genel yönetim ve denetimi konusunda tam yetkilidir. 6271 sayılı Yasa'nın (6) numaralı fıkrası da buna paralel olarak düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 102. maddesinde 'Cumhurbaşkanlığı seçimi, Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından önceki altmış gün içinde; makamın herhangi bir sebeple boşalması

halinde ise boşalmayı takip eden altmış gün içinde tamamlanır' denilmiş, bu sürelerde herhangi bir nedenle erteleme veya değişiklik öngörülmemiş, bir istisna getirilmemiştir.

Mücbir sebep, hukukun evrensel ilkelerindedir. Cumhurbaşkanlığı seçiminin de mücbir sebeple ertelenmesi kuşkusuz akla gelebilir. Savaş hali, mücbir sebeplerden yalnızca bir tanesidir. Türkiye'nin katılmadığı ancak ülkemizi de etkileyen nükleer bir savaş veya nükleer bir kazanın yol açabileceği nükleer bir felaket, büyük illerimizi vurabilecek çok şiddetli bir deprem gibi nedenlerle milyonlarca seçmenin güven içinde ve düzenli olarak oy kullanmasının mümkün olamayacağı haller de seçimlerin ertelenmesi için mücbir sebeptir. Bu gibi hallerde Anayasanın verdiği genel yetkiye dayalı olarak, seçim takvimini Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği açıktır. Savaş hali ise uluslar arası hukuka uygun olarak TBMM'nin vereceği kararla belirlenir. Savaş hali olan her durumun kendiliğinden mücbir sebep oluşturmaması da mümkündür (topraklarımızı doğrudan etkilemeyen, çok uzak bir bölgede katıldığımız bir savaş gibi). Tarihsel nedenlerle Anayasamıza girmiş olan, savaş halinde TBMM seçimlerinin ertelenebileceğine ilişkin hükümlerin, TBMM ile ilişkisi olmayan ve doğrudan adaylarla halk arasında, Yüksek Seçim Kurulu denetim ve gözetiminde gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı seçimlerine de uygulanmasının Anayasal dayanağı bulunmamaktadır. Kuralın daha ziyade, TBMM'de çoğunluğu temsil eden siyasal görüşün Cumhurbaşkanı seçiminde oy kullanacak seçmen çoğunluğu ile de örtüşeceği ve bu nedenle TBMM'nin Cumhurbaşkanlığı seçimi üzerinde de, kendi genel seçimlerinde olduğu gibi, erteleme hakkı bulunmasının doğal görüleceği algı ve varsayımıyla yasalaştırıldığı anlaşılmaktadır. Böyle bir varsayımın siyaseten bir ölçüde değeri olsa bile hukuki ve Anayasal bakımdan geçerliliği olmadığı açıktır.

Kuralın, yasama organının genel yetkisi ve takdir hakkı içerisinde kabul edilmesi de mümkün değildir. TBMM'nin görev ve yetkileri Anayasa'nın 87. maddesinde sayılmış, maddede açıkça sayılanlar dışında '*Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir*'denilmiştir. Buna göre, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin savaş nedeniyle ertelenmesine karar vermek, TBMM'nin görev ve yetkileri arasında değildir. Her ne kadar Anayasa'nın 102. maddesinde '*Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir*' denilmekte ise de, seçimin ne zaman yapılacağı doğrudan Anayasa tarafından düzenlenmiş ve bir istisnaya yer verilmemiş olduğundan, bu konuda yasama organının bir takdir hakkı bulunmamaktadır.

Belirtilen nedenlerle kural, Anayasa'nın 102. ve 87. maddelerine aykırıdır.

2- Yasa'nın Geçici 1. maddesinin birinci fıkrasına ilişkin karşıoy:

İptali istenen kural, Onbirinci Cumhurbaşkanı'nın görev süresinin yedi yıl olacağını öngörmektedir.

Onbirinci Cumhurbaşkanı, Anayasa'nın 101. maddesinin 21/10/2007 tarihli ve 5678 sayılı Yasa ile değiştirilmesinden önce TBMM tarafından yedi yıl için seçilmiş, Anayasa değişikliğini takiben statüsü yeni Anayasa kurallarına tabi hale gelmiştir. Anayasa değişikliği sırasında süre ile ilgili bir geçiş hükmü öngörülmemiştir. Buna göre Cumhurbaşkanı'nın görev süresi beşinci yılın sonunda dolmuştur.

Konu her iki görüş (5-7) yönünden hukuk ve siyaset camiasınca etraflıca tartışılmış ve kamuoyunda kanaat tesis edilmiş olmakla, 5 yıl lehindeki doktrindeki görüşlere de katılmakla yetiniyorum.

Terazi Aylık Hukuk Dergisi 7. Sayı Şubat 2012 nüshasında yer alan 'Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL'ün Görev Süresi Ne Kadardır ve Bu Görev Süresi Kanunla Belirlenebilir mi' konulu Prof. Kemal GÖZLER'in incelemesinde bu görüşler ayrıntılarıyla anlatılmıştır.

Kuralın iptali gerekir.

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY ve DEĞİŞİK GEREKÇE

19.1.2012 günlü, 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu'nun geçici 1. maddesinde;

'1) Onbirinci Cumhurbaşkanının görev süresi yedi yıldır.

2) 31.5.2007 günlü, 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce seçilen Cumhurbaşkanları, iki defa seçilememeleri kuralı dahil, Anayasa'nın değişiklik öncesi hükümlerine tabidir.' denilmektedir.

Anayasa'nın 21.10.2007 günlü, 5678 sayılı Yasa ile değişik 101. maddesinin ikinci fıkrasında; 'Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.' hükmü yer almıştır.

Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü başlıklı 11. maddesinde 'Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.' denilmektedir.

Diğer taraftan Anayasa'nın 2. maddesinde 'Hukuk devleti', 6. maddesinin üçüncü fıkrasında ise; 'hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağı' düzenlemelerine yer verilmiştir.

Bilindiği gibi Cumhurbaşkanlığı bir anayasal kurum olup, 1924 Anayasası dahil bütün Anayasalarda Cumhurbaşkanının görev süresi Anayasa hükümleri ile düzenlenmiştir.

Cumhurbaşkanı'nın görev süresi 1982 Anayasası'nda 'yedi yıl' ve 'görev süresi bitiminde bir daha seçilememesi' şeklinde düzenlenmişken, 21.10.2007 tarihinde halkoylamasına sunulmuş kabul edilen 31.5.2007 günlü, 5678 sayılı Kanun'la yapılan Anayasa değişikliği ile görev süresi 'beş yıl' ve 'beş yıllık sürenin sonunda ikinci kez seçilebileceği' şeklinde değiştirilmiş olup, 5678

Esas Sayısı : 2012/30
Karar Sayısı : 2012/96

sayılı Yasa'nın 157. maddesinde de 'Bu Anayasa halkoyuna sunulup kabul edilince Türkiye Cumhuriyeti'nin Anayasası olur ve derhal Resmi Gazetede yayınlanır.' denilmektedir.

Anayasa değişiklikleri, Anayasa hükümlerinin 'derhal etki ilkesi' gereği yürürlüğe girdiği tarihte uygulanması gereken, genel ve bağlayıcı kurallardır. Bu nedenle bir Anayasa hükmünün 'uygulanmasının ertelenmesi', ancak yine Anayasa'da yapılan bir düzenleme ile mümkündür. Nitekim 31.5.2007 günlü, 5678 sayılı Anayasa değişikliğinde bazı hükümlerin uygulanması geçici maddeler konulmak suretiyle bir süre ertelendiği halde, Cumhurbaşkanının görev süresine ilişkin olarak Anayasa'da yer alan hükmün ertelenmesi konusunda ayrı bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bu durumda Anayasa'nın 101. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan; 'Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.' düzenlemesi karşısında; 19.1.2012 günlü, 6271 sayılı Yasa'nın geçici 1. maddesi hükmü Anayasa'nın 2., 6., 11. ve 101. maddelerine aykırıdır, iptali gerekmektedir.

Bu nedenlerle, 19.1.2012 günlü, 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu'nun geçici 1. maddesinin;

1- Birinci fıkrasındaki, Onbirinci Cumhurbaşkanı'nın görev süresini yedi yıl olarak düzenleyen kural, yukarıda belirtilen Anayasa hükümlerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesiyle redde ilişkin karara;

2- İkinci fıkrasındaki, önce seçilen Cumhurbaşkanları iki defa seçilememeleri kuralı dahil, Anayasa'nın değişiklik öncesi hükümlerine tabidir şeklindeki düzenlemenin de yukarıda belirtilen gerekçe ile iptali gerektiğinden verilen karara iptal gerekçesi yönünden katılmıyorum.

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ